

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 30 september 1997 *

I mål C-98/96,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget, från Verwaltungsgericht Darmstadt (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Kasim Ertanir

och

Land Hessen,

angående tolkningen av artikel 6 i associeringsrådets beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om associeringens utveckling, fattat av det associeringsråd som instiftades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden G. F. Mancini samt domarna J. L. Murray, P. J. G. Kapteyn, H. Ragnemalm och R. Schintgen (referent),

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: M. B. Elmer,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Tysklands regering, genom E. Röder, Ministerialrat, förbundsekonoministeriet, och S. Maass, Regierungsrätin zur Anstellung, samma ministerium, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren J. Sack och B. Brandtner, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 6 mars 1997 av: Kasim Ertanir, företräd av advokaten B. Münch, Heidelberg, den tyska regeringen, företräd av E. Röder, och kommissionen, företräd av J. Sack och B. Brandtner,

och efter att den 29 april 1997 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

¹ Verwaltungsgericht Darmstadt har genom beslut av den 29 februari 1996, som inkom till domstolen den 26 mars 1996, med stöd av artikel 177 i EG-fördraget

ställt tre frågor om tolkningen av artikel 6 i associeringsrådets beslut av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen (nedan kallat beslut nr 1/80). Associeringsrådet inrättades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet som den 12 september 1963 undertecknades i Ankara av Republiken Turkiet å ena sidan och medlemsstaterna i EEG och gemenskapen å andra sidan. Avtalet har för gemenskapens räkning ingåtts, godkänts och bekräftats genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 (EGT 217, 1964, s. 3685, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Kasim Ertanir, som är turkisk medborgare, och delstaten Hessen, angående myndigheternas vägran att förlänga hans uppehållstillstånd i Tyskland.

- 3 Det framgår av handlingarna i målet att Kasim Ertanir tilläts att inresa till Tyskland i april 1991, där han beviljades tillfälligt uppehållstillstånd, som gällde till den 1 augusti samma år, för att vid restaurangen Ratskeller i Weinheim kunna arbeta som specialkock och laga turkiska rätter.

- 4 Trots att Kasim Ertanir hade ett arbetstillstånd som inte gick ut förrän i april 1992, vägrade de behöriga myndigheterna att förlänga hans uppehållstillstånd, med motiveringen att specialkockar som tilläts att arbeta i Tyskland enligt artikel 4.4 i Arbeitsaufenthaltverordnung av den 18 december 1990 (*BGBI. I*, s. 2994) skall vara medborgare i det land vars kök utgör en specialitet för restaurangen och att restaurangen i fråga främst var specialiserad på det grekiska köket.

- 5 De tyska myndigheterna gick dock senare med på att Kasim Ertanir på nytt anställdes som specialkock vid samma restaurang. Kasim Ertanir, som under mellantiden hade återvänt till sitt hemland, återvände således till Tyskland

den 14 april 1992. Det är ostridigt i målet att han flera gånger uppmärksammats på att specialkockar enligt tysk lagstiftning inte kan få vistas i Tyskland i mer än sammanlagt tre år.

- 6 Kasim Ertanir vistades i Tyskland först på grundval av ett inresevisum som gällde i tre månader, sedan på grundval av ett uppehållstillstånd som gick ut den 13 april 1993 och som förlängdes till den 13 april 1994. Det var emellertid först den 19 april 1994 som Kasim Ertanir sökte ny förlängning av sitt uppehållstillstånd.
- 7 Trots att ansökan kom in sex dagar för sent, beviljade de behöriga myndigheterna honom förlängt uppehållstillstånd till den 14 april 1995 men underströk än en gång att hans vistelse som längst kunde vara i sammanlagt tre år enligt den tyska lagstiftningen för specialkockar.
- 8 Alla hans uppehållstillstånd bar uppgiften att tillståndet att vistas i Tyskland skulle gå ut när hans anställning som specialkock på restaurangen upphörde.
- 9 Kasim Ertanir arbetade på restaurangen Ratskeller i Weinheim på grundval av ett arbetstillstånd som ursprungligen gällde till den 23 april 1993. Den 13 maj 1993 förlängdes detta tillstånd till att gälla perioden den 24 april 1993—23 april 1994. Den 6 maj 1994 förlängdes det till att gälla perioden den 24 april 1994—23 april 1996.
- 10 Den 13 april 1995 ansökte Kasim Ertanir om två års förlängning av sitt uppehållstillstånd.

- 11 Denna ansökan avslogs den 17 juli 1995 med motiveringen att specialkockar enligt tysk rätt kan få uppehållstillstånd för en längsta tid av tre år och att beslut nr 1/80, enligt en kungörelse från delstaten Hessens inrikesministerium av den 3 februari 1995, inte är tillämpligt på specialkockar.
- 12 Verwaltungsgericht Darmstadt, som har att ta ställning i tvisten, anser att Kasim Ertanir har uttömt den rätt till högst tre års vistelse som en specialkock, enligt artikel 4.4 i Arbeitsaufenthaltverordnung av den 18 december 1990, kan göra anspråk på samt att ingen bestämmelse i tysk rätt medger att hans uppehållstillstånd förlängs. Verwaltungsgericht Darmstadt frågar sig dock om Kasim Ertanir inte kan beviljas uppehållstillstånd enligt artikel 6.1 i beslut nr 1/80.
- 13 Artikel 6, som återfinns i kapitel II (Sociala bestämmelser) avsnitt 1 (Frågor om anställning och fri rörlighet för arbetstagare) i beslut nr 1/80, har följande lydelse:

”1. Med undantag för bestämmelserna i artikel 7 om familjemedlemmars rätt till anställning har en turkisk arbetstagare som tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat

- rätt att efter ett års reguljär anställning i denna medlemsstat få sitt arbetstillstånd förnyat hos samma arbetsgivare om han har anställning,
- rätt att efter tre års reguljär anställning, med undantag av det företräde som skall ges arbetstagare från gemenskapens medlemsstater, i denna medlemsstat inom samma yrke besvara ett erbjudande om anställning från valfri arbetsgivare som görs under normala förhållanden och som registrerats hos arbetsförmedlingen i denna medlemsstat,

— rätt att efter fyra års reguljär anställning i denna medlemsstat utöva valfri avlösnad verksamhet.

2. Semesterperioder och föräldraledighet samt frånvaro på grund av arbetsskada eller kortvarig sjukdom skall jämföras med perioder av reguljär anställning. Perioder av ofrivillig arbetslöshet, som i vederbörlig ordning bekräftats av behöriga myndigheter, samt frånvaro med anledning av långvarig sjukdom skall inte inskränka de rättigheter som erhållits med anledning av den föregående anställningsperioden utan att de därmed jämföras med perioder av reguljär anställning.

3. Tillämpningen av punkterna 1 och 2 skall fastställas i nationella bestämmelser.”

- 14 I detta avseende frågar sig Verwaltungsgericht Darmstadt först om perioder av vistelse utan uppehållstillstånd eller perioder utan arbetstillstånd, som förekommit efter den första etapp som föreskrivs i artikel 6.1 första strecksatsen i beslut nr 1/80 men som inte kan jämföras med perioder av reguljär anställning enligt artikel 6.2 i beslutet, leder till att den period under vilken rättigheterna uppstår i enlighet med artikel 6.1 fortsätter att löpa när uppehållstillstånd beviljas på nytt eller arbetstillståndet förlängs utan att redan uppkomna rättigheter påverkas av detta eller om sådana perioder tvärtom medför att dittills uppkomna rättigheter utsläcks. Kasim Ertanirs arbetstillstånd har nämligen förlängts två gånger med retroaktiv verkan efter att tillståndet löpt ut och han försummade dessutom att i april 1994 ansöka om förlängning av sitt uppehållstillstånd i rätt tid. I detta sammanhang har Verwaltungsgericht Darmstadt anfört att i Tyskland har arbetsgivaren behörighet att se till att ansökan om förlängt arbetstillstånd kommer in i rätt tid till de behöriga myndigheterna och att det är normal praxis att ansökan, även om den har kommit in i rätt tid, förlängs med retroaktiv verkan först efter det att den beviljade perioden gått ut. Det ankommer däremot endast på utlänningen att se till att hans uppehållstillstånd förlängs i rätt tid.

- 15 Verwaltungsgericht Darmstadt frågar sig vidare om en turkisk arbetstagare, som har ett arbets- och uppehållstillstånd som beviljats honom för att han skall kunna arbeta som specialkock, tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat och innehar en reguljär anställning i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80, om han sedan början av sin vistelse i medlemsstaten vetat att han endast beviljats uppehållstillståndet för att arbeta hos en viss namngiven arbetsgivare och de behöriga myndigheterna har informerat honom om att uppehållstillståndet inte kan förlängas till att gälla mer än sammanlagt tre år.
- 16 Nämnda domstol undrar även om artikel 6.3 i beslut nr 1/80 — med beaktande av punkt 25 i domen av den 16 december 1992 i mål C-237/91, Kus (Rec. 1992, s. I-6781), enligt vilken beslut nr 1/80 inte inkräktar på medlemsstaternas befogenhet att reglera vare sig turkiska medborgares inresa till deras territorium eller villkoren för deras första anställning — gör det möjligt för medlemsstaterna att skapa en särskild form av uppehållstillstånd som innebär att innehavaren aldrig kan omfattas av artikel 6.1 i beslut nr 1/80.
- 17 Verwaltungsgericht Darmstadt ansåg att tvistens lösning krävde en tolkning av denna artikel och förklarade målet vilande för att hänskjuta följande tre frågor till domstolen:
- ”1) Vilken inverkan på fortbeståndet av ett arbets- och uppehållstillstånd har avbrott i laglig vistelse eller anställningsperioder utan arbetstillstånd i fråga om rättigheter som redan har uppkommit enligt artikel 6.1 i associeringsrådets (EEG—Turkiet) beslut nr 1/80 om utvecklingen av associeringen, om sådana perioder av vistelse eller arbete utan tillstånd inte kan jämföras med perioder av reguljär anställning enligt artikel 6.2 i beslutet?
- 2) Skall en turkisk arbetstagare med arbets- och uppehållstillstånd som berättigar honom att arbeta som specialkock anses tillhöra en medlemsstats reguljära arbetsmarknad enligt artikel 6.1 i beslutet, när han från det att han inledde sin

vistelse i denna medlemsstat har varit medveten om att han endast kunde få ett uppehållstillstånd för sammanlagt tre år och endast för utövande av en viss bestämd verksamhet hos en namngiven arbetsgivare?

- 3) För det fall domstolen intar den ståndpunkten att den i fråga 2 angivna personkretsen tillhör en medlemsstats reguljära arbetsmarknad, ger då bemyndigandet i artikel 6.3 i beslutet medlemsstaten rätt att införa uppehållstillstånd för vilka förmånsbehandlingen enligt artikel 6.1 i beslutet är utesluten på förhand?”
- 18 Det skall inledningsvis anmärkas att den första tolkningsfrågan förutsätter att en turkisk arbetstagare som sökanden i målet vid den nationella domstolen omfattas av tillämpningsområdet för artikel 6 i beslut nr 1/80. Eftersom detta problem är föremål för den andra och den tredje frågan, skall dessa frågor besvaras först. Med hänsyn till sambandet mellan den andra och den tredje frågan skall de undersökas tillsammans.

Den andra och den tredje frågan

- 19 Genom sin andra och sin tredje fråga vill den hänskjutande domstolen få veta om artikel 6.3 i beslut nr 1/80 skall tolkas så, att den tillåter att en medlemsstat antar en nationell lag genom vilken hela kategorier av migrerande turkiska arbetstagare, såsom specialkockar, utesluts från de rättigheter som de tillerkänns i de tre strecksatserna i artikel 6.1. Domstolen frågar vidare om en turkisk medborgare tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat och innehar en reguljär anställning i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 och därmed kan göra anspråk på att få förnyat uppehållstillstånd i värdmedlemsstaten, trots att han, när han beviljades arbetstillstånd och uppehållstillstånd, uppmärksammats på att tillstånden endast beviljats honom för högst tre år och endast för att utöva en bestämd verksamhet, i det aktuella fallet som specialkock, hos en namngiven arbetsgivare.

- 20 Det skall inledningsvis erinras om att beslut nr 1/80 enligt tredje övervägandet syftar till att inom det sociala området förbättra det system som gäller till förmån för arbetstagare och deras familjemedlemmar i förhållande till det system som inrättades genom beslut nr 2/76 av den 20 december 1976, fattat av det associeringsråd som instiftades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet.
- 21 Bestämmelserna i kapitel II avsnitt 1 i beslut nr 1/80, där artikel 6 ingår, utgör således ytterligare ett steg mot genomförandet av fri rörlighet för arbetstagare i enlighet med artiklarna 48, 49 och 50 i EG-fördraget. Domstolen har följaktligen ansett att de principer som uttrycks i dessa artiklar i fördraget i möjligaste mån skall tillämpas på de turkiska arbetstagare som har dessa rättigheter enligt beslut nr 1/80 (dom av den 6 juni 1995 i mål C-434/93, Bozkurt, REG 1995, s. I-1475, punkterna 14, 19 och 20, och av den 23 januari 1997 i mål C-171/95, Tetik, REG 1997, s. I-329, punkt 20).
- 22 Inte desto mindre har turkiska arbetstagare, i det aktuella rättsläget, inte rätt att röra sig fritt inom gemenskapen utan åtnjuter enbart vissa rättigheter i den mottagande medlemsstat dit de lagligen inrest och där de haft reguljär anställning under en bestämd tid (domen i det ovannämnda målet Tetik, punkt 29).
- 23 Det framgår likaså av fast rättspraxis (se särskilt domen i det ovannämnda målet Kus, punkt 25) att beslut nr 1/80 inte inkräktar på medlemsstaternas befogenhet att reglera vare sig turkiska medborgares inresa till deras område eller villkoren för deras första anställning utan enbart innebär en reglering, genom artikel 6, av situationen för de turkiska arbetstagare som redan är vederbörligen integrerade i värdmedlemsstatens arbetsmarknad.
- 24 I detta avseende skall det för det första betonas att sedan domen av den 20 september 1990 i mål C-192/89, Sevince (Rec. 1990, s. I-3461), meddelades har domstolen vid upprepade tillfällen fastslagit att artikel 6.1 i beslut nr 1/80 har direkt effekt i

medlemsstaterna, varför turkiska medborgare som uppfyller de där föreskrivna villkoren direkt skall kunna göra gällande de rättigheter som de tilldelas genom de olika strecksatserna i denna bestämmelse (dom av den 5 oktober 1994 i mål C-355/93, Eroglu, Rec. 1994, s. I-5113, punkt 11).

- 25 Såsom framgår av de tre strecksatserna i artikel 6.1 varierar rättigheterna i sig och är underkastade olika villkor beroende på hur lång tid arbetstagaren varit lagligt anställd i den berörda medlemsstaten (se domen i det ovannämnda målet Eroglu, punkt 12).
- 26 För det andra skall det erinras om den fasta rättspraxis enligt vilken de rättigheter som den turkiske arbetstagaren tilldelas genom de tre strecksatserna i artikel 6.1 i fråga om anställning nödvändigtvis medför att den berörde har rätt till uppehållstillstånd, om inte rätten till tillträde till arbetsmarknaden och till att inneha en anställning skall fråntas all verkan (domarna i de ovannämnda målen Sevince, punkt 29, Kus, punkterna 29 och 30, och Bozkurt, punkt 28).
- 27 Det är mot bakgrund av dessa principer som Verwaltungsgericht Darmstadts andra och tredje fråga skall prövas.
- 28 Vad avser den första av dessa två tolkningsfrågor, såsom de omformulerats i punkt 19 i denna dom, angående tillämpningsområdet för artikel 6.3 i beslut nr 1/80, enligt vilken tillämpningen av artikel 6.1 skall fastställas i nationella bestämmelser, framgår det av fast rättspraxis (domarna i de ovannämnda målen Sevince, punkt 22, och Kus, punkt 31) att denna bestämmelse endast uttrycker medlemsstaternas skyldighet att vidta de administrativa åtgärder som, i förekommande fall, behövs för att genomföra artikel 6. Bestämmelsen ger dem dock ingen rätt att villkora eller begränsa tillämpningen av de bestämda och ovillkorliga rättigheter som den tillerkänner turkiska medborgare.

- 29 I domen i det ovannämnda målet Kus, punkt 25, har domstolen dessutom understrukt att artikel 6 i beslut nr 1/80 endast reglerar situationen för de turkiska arbetstagare som redan är vederbörligen integrerade i medlemsstaternas arbetsmarknad, varför den inte kan motivera att turkiska medborgare som enligt lagstiftningen i en medlemsstat redan innehar arbetstillstånd och uppehållstillstånd berövas sina rättigheter enligt artikel 6.1.
- 30 Av detta följer att även om beslut nr 1/80 i det aktuella rättsläget inte på något sätt påverkar medlemsstaternas behörighet att vägra en turkisk medborgare att inresa till deras område och där inneha en första avlönad anställning och i princip inte hindrar att medlemsstaterna uppställer villkor för arbetstagarens anställning till dess att ett år har gått, såsom föreskrivs i artikel 6.1 första strecksatsen i nämnda beslut, är artikel 6.3 begränsad till att föreskriva att de nationella myndigheterna har rätt att anta de nationella bestämmelser som eventuellt behövs för att de rättigheter som turkiska arbetstagare ges genom artikel 6.1 och 6.2 skall kunna genomföras.
- 31 Artikel 6.3 skall däremot inte tolkas så, att den ger medlemsstaterna rätt att efter eget skön förändra reglerna för turkiska arbetstagare som redan är integrerade i deras arbetsmarknad och att den medger att medlemsstaterna ensidigt vidtar åtgärder som hindrar vissa kategorier av arbetstagare, som uppfyller villkoren i artikel 6.1, från att dra nytta av de gradvis mer omfattande rättigheter som de med tiden erhåller enligt de tre strecksatserna i denna bestämmelse.
- 32 En sådan tolkning skulle göra att beslut nr 1/80 blir innehållslöst och utan ändamålsenlig verkan. Syftet med denna bestämmelse kan således inte uppnås om en medlemsstats restriktioner skulle kunna beröva turkiska arbetstagare de rättigheter som de med åren successivt har erhållit enligt de tre strecksatserna i artikel 6.1 genom att i värdmedlemsstaten utöva avlönad verksamhet under en viss tid.

- 33 Artikel 6.1 är för övrigt allmän och ovillkorlig i sin ordalydelse; medlemsstaterna ges ingen möjlighet att utesluta vissa kategorier av turkiska arbetstagare från de rättigheter som de direkt tilldelas genom bestämmelsen eller att begränsa eller villkora dessa rättigheter.
- 34 Under dessa omständigheter skall en nationell lagstiftning som föreskriver att vissa turkiska medborgares arbete och vistelse i värdmedlemsstaten är begränsade till en viss verksamhet hos en angiven arbetsgivare och i intet fall kan vara längre än tre år anses vara oförenlig med beslutets systematik och syfte och kan således inte antas med stöd av artikel 6.3 i beslutet.
- 35 En sådan lagstiftning skulle nämligen rubba koherensen i systemet för en gradvis integrering av turkiska arbetstagare på arbetsmarknaden i värdmedlemsstaten, vilket upprättats genom de tre strecksatserna i artikel 6.1, genom att vissa arbetstagare, såsom sökanden i målet vid den nationella domstolen, som lagligen inrest till denna stat och som har rätt att där inneha en avlönad anställning, skulle berövas inte bara möjligheten att efter utgången av den tidsperiod som den berörda medlemsstaten ensidigt har fastställt fortsätta att arbeta hos samma arbetsgivare utan även rätten att efter tre års reguljär anställning inom samma yrke besvara ett erbjudande om anställning från en annan arbetsgivare (andra strecksatsen) och att efter fyra års reguljär anställning utöva valfri avlönad verksamhet (tredje strecksatsen).
- 36 Denna slutsats gör sig i än högre grad gällande i ett sådant fall som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen, där den relevanta nationella lagstiftningen inte bara föreskriver vissa restriktioner som gör att turkiska arbetstagare berövas de rättigheter som de tilldelas genom artikel 6.1 utan dessutom föreskriver att beslut nr 1/80 inte är tillämpligt på en hel yrkesgrupp, i det aktuella fallet specialkockar.

- 37 Av detta följer att den första av dessa två frågor, såsom de har omformulerats, skall besvaras på så sätt att artikel 6.3 i beslut nr 1/80 skall tolkas så, att den inte medger att en medlemsstat antar en nationell lag som utan vidare fråntar hela kategorier av migrerande turkiska arbetstagare, såsom specialkockar, de rättigheter som de tillerkänns enligt de tre strecksatserna i artikel 6.1.
- 38 Vad avser den andra av dessa två frågor, vilken rör tolkningen av begreppen tillhörande den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat och reguljär anställning i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 med avseende på situationen för en turkisk arbetstagare som endast beviljats tillstånd att i värdmedlemsstaten arbeta som specialkock vid en angiven restaurang under högst tre år, och som flera gånger uppmärksammats på dessa begränsningar, skall det inledningsvis anmärkas att den berörde har tillåtits att inresa till den berörda medlemsstatens territorium och att han där utan avbrott lagligen, med stöd av erforderliga nationella tillstånd, utövat avlönad verksamhet i mer än ett år hos en och samma arbetsgivare.
- 39 För att avgöra om en sådan arbetstagare tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat skall det i enlighet med fast rättspraxis (domen i det ovannämnda målet Bozkurt, punkterna 22 och 23) först prövas om arbetet i rättsligt hänseende kan lokaliseras till en medlemsstats territorium eller har en tillräckligt nära anknytning till detta territorium, med beaktande särskilt av den turkiske medborgarens anställningsort, på eller från vilket territorium arbetet utövas samt den nationella lagstiftning som är tillämplig vad gäller arbete och social trygghet.
- 40 I en situation som den som sökanden befinner sig i är detta villkor utan tvekan uppfyllt.

- 41 Tvärtemot vad den tyska regeringen har hävdad kan det inte bestridas att specialkockar som tillåtits att arbeta inom en medlemsstats territorium tillhör dess reguljära arbetsmarknad med motiveringen att personer som utövar detta yrke skiljer sig från arbetstagare i allmänhet genom att de måste vara medborgare i det land vars kök utgör en specialitet för den restaurang som har anställt dem.
- 42 Såsom kommissionen på ett övertygande sätt har hävdad uppvisar det yrke som specialkocken utövar inte sådana objektiva särdrag i förhållande till andra yrken inom andra delar av näringslivet att turkiska arbetstagare som lagligen utövar detta yrke i värdmedlemsstaten kan uteslutas från den reguljära arbetsmarknaden i denna medlemsstat, vilken avses i artikel 6.1, endast av skälet att de arbetar som specialkockar.
- 43 En specialkock, som till förmån för en annan person och under dennes ledning utför tjänster för vilka han erhåller lön, har en anställning som innebär att han utövar verklig ekonomisk verksamhet.
- 44 Under dessa omständigheter skiljer sig den rättsliga situationen för en specialkock som Kasim Ertanir på intet sätt från situationen för övriga turkiska migrerande arbetstagare som arbetar inom värdmedlemsstatens territorium.
- 45 Denna tolkning påverkas inte av omständigheten att en medlemsstat, såsom i det aktuella fallet, för samtliga turkiska medborgare som arbetar som specialkockar har begränsat den tid som de har rätt att vistas i den berörda medlemsstaten samt förbjudit dem att byta arbetsgivare.

- 46 Såsom framgår av punkt 31—35 i denna dom skall sådana inskränkningar i de rättigheter som ges i beslut nr 1/80 anses vara oförenliga med beslutet, och inskränkningarna saknar således relevans för tolkningen av beslutet.
- 47 Vad avser begreppet reguljär anställning i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 skall det erinras om att enligt fast rättspraxis (domarna i de ovan nämnda målen Sevince, punkt 30, Kus, punkterna 12 och 22, och Bozkurt, punkt 26) förutsätter en reguljär anställning att arbetstagaren har en stabil och säker situation på arbetsmarknaden i medlemsstaten och därmed ett icke ifrågasatt uppehållstillstånd.
- 48 I domen i det ovannämnda målet Sevince, punkt 31, ansåg domstolen således att en turkisk arbetstagare inte befann sig i en stabil och säker situation på arbetsmarknaden i en medlemsstat under den period då verkställigheten av ett beslut att inte bevilja honom uppehållstillstånd uppskjutits på grund av att han väckt talan mot detta beslut och han i avvaktan på att målet avgjordes beviljats tillfälligt arbets- och uppehållstillstånd i den ifrågavarande medlemsstaten.
- 49 I domen i det ovannämnda målet Kus ansåg domstolen inte heller att en turkisk arbetstagare uppfyllde dessa villkor då han endast beviljats uppehållstillstånd med stöd av nationella bestämmelser enligt vilka han tilläts vara bosatt i det mottagande landet under tiden för förfarandet att bevilja uppehållstillstånd, av det skälet att han endast hade erhållit tillfälligt arbets- och uppehållstillstånd i detta land i avvaktan på ett definitivt beslut i frågan om uppehållstillstånd (punkt 13).
- 50 Domstolen ansåg nämligen att det inte var möjligt att anse de anställningsperioder som reguljära i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80 som den berörde fullgjort, så länge det inte stod fullständigt klart att arbetstagaren under denna tidsperiod även haft en laglig rätt till uppehållstillstånd. I annat fall skulle ett rättsligt avgörande genom vilket han definitivt nekas denna rätt bli utan verkan och göra det möjligt för honom att tillskansa sig de rättigheter som anges i artikel 6.1 under

en tidsperiod som han inte uppfyllde villkoren för dessa rättigheter (domen i det ovannämnda målet Kus, punkt 16).

- 51 I dom av den 5 juni 1997 i mål C-285/95, Kol (REG 1997, s. I-3069), punkt 27, fann domstolen att de anställningsperioder som en turkisk medborgare fullgjort på grundval av ett uppehållstillstånd som han endast beviljats med anledning av ett vilseledande som givit upphov till fällande dom inte grundas på en stabil situation och endast skall anses vara av tillfällig art, eftersom den berörde under de aktuella tidsperioderna inte hade något giltigt uppehållstillstånd.
- 52 I ett fall som det som är aktuellt i målet vid den nationella domstolen har den turkiske medborgarens rätt att vistas i värdmedlemsstaten emellertid inte ifrågasatts och den berörde befann sig inte i en situation som när som helst kunde ifrågasättas, eftersom han i april 1992 hade beviljats tillstånd att i denna medlemsstat utan avbrott under tre år utöva verklig avlönad verksamhet, och hans rättsliga situation var följaktligen säkerställd under hela denna period.
- 53 En arbetstagare som är anställd under dessa villkor i en medlemsstat skall följaktligen anses ha haft en reguljär anställning där i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80, varför han i den mån han uppfyller villkoren kan göra gällande de rättigheter som han ges i de olika strecksatserna i denna bestämmelse.
- 54 I detta avseende kan det inte invändas att den berörde arbetstagaren endast har erhållit tillfälliga och villkorade uppehållstillstånd och/eller arbetstillstånd i värdmedlemsstaten i enlighet med den gällande nationella lagen.

- 55 Enligt fast rättspraxis har turkiska medborgare nämligen de rättigheter som artikel 6.1 tillerkänner dem, oavsett om de av myndigheterna i värdmedlemsstaten har beviljats ett särskilt administrativt dokument, som ett arbetstillstånd eller ett uppehållstillstånd (se i detta avseende domen i det ovannämnda målet Bozkurt, punkterna 29 och 30).
- 56 Om det för att en turkisk arbetstagare inte längre skall anses ha en reguljär anställning är tillräckligt att en medlemsstat förbinder dennes vistelse och/eller arbete med vissa villkor och inskränkningar, skulle medlemsstaterna ha möjlighet att otillbörligen beröva migrerande turkiska arbetstagare, som tillåtits att inresa till dess territorium och som där utan avbrott har utövat en reguljär ekonomisk verksamhet sedan minst ett år, de rättigheter som de kan göra gällande direkt enligt artikel 6.1 (se punkt 31—35 i denna dom).
- 57 Det framgår emellertid av bestämmelsens ordalydelse, systematik och syfte att medlemsstaterna inte har möjlighet att villkora eller begränsa tillämpningen av de bestämda och ovillkorliga rättigheter som beslut nr 1/80 tillerkänner turkiska medborgare som uppfyller villkoren (se punkterna 28, 32, 33 och 35 i denna dom).
- 58 Omständigheten att arbetstagaren redan när han beviljades tillstånd att inresa till värdmedlemsstatens territorium underrättades om att hans vistelse och arbete var underkastade vissa villkor avseende längd och innehåll påverkar inte denna tolkning.
- 59 Begreppet ”reguljär anställning” som används i artikel 6.1 utgör ett gemenskapsrättsligt begrepp som skall definieras på ett objektivet och enhetligt sätt, med beaktande av bestämmelsens anda och syfte.

- 60 De gradvis mer omfattande rättigheter som de tre strecksatserna ger turkiska arbetstagare följer direkt av beslut nr 1/80, varför rättighetsinnehavarna inte kan förvägras dessa rättigheter på den åberopade grunden, och de kan inte förhindras att göra sina rättigheter gällande under sådana omständigheter som är för handen i målet vid den nationella domstolen.
- 61 Under dessa omständigheter beror tolkningen av begreppet inte på subjektiva omständigheter, såsom att arbetstagaren har vetskap om begränsningar som de nationella myndigheterna har uppfört för hans vistelse och/eller arbete, och dessa begränsningar kan inte medföra att han berövas de rättigheter som han förvärvat enligt beslut nr 1/80.
- 62 Mot bakgrund av samtliga överväganden ovan blir svaret på den andra av de två frågorna, som de omformulerats i punkt 19 i den aktuella domen, att en turkisk medborgare som utan avbrott i mer än ett år lagligen har utövat avlönad verksamhet som specialkock hos en och samma arbetsgivare tillhör den reguljära arbetsmarknaden i denna medlemsstat och innehar en reguljär anställning i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80. En sådan turkisk medborgare kan således göra anspråk på att få förnyat uppehållstillstånd i värdmedlemsstaten, trots att han, när han beviljades arbetstillstånd och uppehållstillstånd, uppmärksammats på att tillstånden endast beviljats honom för högst tre år och endast för att han skulle kunna utöva en bestämd verksamhet, såsom specialkock, hos en namngiven arbetsgivare.

Den första frågan

- 63 Genom denna fråga vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få veta om artikel 6.1 i beslut nr 1/80 skall tolkas så, att korta perioder, under vilka den turkiske arbetstagaren inte hade något giltigt uppehålls- eller arbetstillstånd i värdmedlems-

staten och vilka inte omfattas av artikel 6.2 i beslutet, skall beaktas vid beräkningen av de perioder av reguljär anställning som avses i denna bestämmelse.

64 För att denna fråga skall kunna besvaras skall det först anmärkas att det i beslut nr 1/80 inte närmare anges om de anställningsperioder som den turkiske arbetstagaren har haft i värdmedlemsstaten utan att omfattas av ett giltigt arbetstillstånd eller uppehållstillstånd påverkar beräkningen av de perioder av reguljär anställning som föreskrivs i de tre strecksatserna i artikel 6.1.

65 I artikel 6.2 regleras endast hur vissa perioder av arbetslöshet som en turkisk arbetstagare genomgår påverkar beräkningen av de perioder av reguljär anställning som anges i de tre strecksatserna i artikel 6.1. Dessa perioder jämföras antingen med perioder av reguljär anställning i den mening som avses i artikel 6.1 eller gör att arbetstagaren inte förlorar de rättigheter som han erhållit med anledning av tidigare perioder av reguljär anställning (se i detta avseende särskilt domen i det ovan nämnda målet Tetik, punkt 36—39).

66 Även om beslut nr 1/80 inte inkräktar på medlemsstaternas behörighet att reglera vare sig turkiska medborgares inresa till deras område eller villkoren för deras första anställning (punkterna 23 och 30 i denna dom), har turkiska medborgare enligt fast rättspraxis de rättigheter som artikel 6.1 tillerkänner dem, oavsett om de av myndigheterna i värdmedlemsstaten har beviljats ett särskilt administrativt dokument, som ett arbets- eller uppehållstillstånd (punkt 55 i denna dom).

67 Slutligen skall det anmärkas att i en situation som den som är aktuell i målet vid den nationella domstolen har dels de perioder för vilka den berörde turkiske arbetstagaren inte har haft ett giltigt uppehålls- eller arbetstillstånd i värdmedlems-

staten endast uppgått till några dagar, dels den berörde vid varje tillfälle innehaft ett nytt tillstånd, vars giltighet för övrigt vid två tillfällen har förlängts med retroaktiv verkan från den dag som tillståndet gick ut, utan att de behöriga myndigheterna av denna anledning har ifrågasatt att arbetstagarens vistelse inom det nationella territoriet var laglig.

68 Under dessa omständigheter kan den begränsade tid som den berörde inte har haft giltigt uppehållstillstånd eller arbetstillstånd inte påverka beräkningen av de perioder av reguljär anställning som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80.

69 Mot bakgrund av det ovannämnda skall den första frågan besvaras på så sätt att artikel 6.1 i beslut nr 1/80 skall tolkas så, att korta perioder, under vilka den turkiske arbetstagaren inte har haft giltigt uppehålls- eller arbetstillstånd i värdmedlemsstaten och vilka inte omfattas av artikel 6.2 i beslutet, skall beaktas vid beräkningen av de perioder av reguljär anställning som avses i denna bestämmelse, när de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten inte av denna anledning har ifrågasatt att arbetstagarens vistelse inom det nationella territoriet var laglig utan tvärtom beviljat honom ett nytt uppehålls- eller arbetstillstånd.

Rättegångskostnader

70 De kostnader som har förorsakats den tyska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 29 februari 1996 förts vidare av Verwaltungsgericht Darmstadt — följande dom:

- 1) Artikel 6.3 i beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om associeringens utveckling, fattat av det associeringsråd som instiftades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, skall tolkas så, att den inte medger att en medlemsstat antar en nationell lag som utan vidare fråntar hela kategorier av migrerande turkiska arbetstagare, såsom specialkockar, de rättigheter som de tillerkänts enligt de tre strecksatserna i artikel 6.1.
- 2) En turkisk medborgare som utan avbrott i mer än ett år lagligen har utövat avlönad verksamhet som specialkock hos en och samma arbetsgivare tillhör den reguljära arbetsmarknaden i denna medlemsstat och innehar en reguljär anställning i den mening som avses i artikel 6.1 i beslut nr 1/80. En sådan turkisk medborgare kan således göra anspråk på att få förnyat uppehållstillstånd i värdmedlemsstaten, trots att han, när han beviljades arbetstillstånd och uppehållstillstånd, uppmärksammats på att tillstånden endast beviljats honom för högst tre år och endast för att han skulle kunna utöva en bestämd verksamhet, såsom specialkock, hos en namngiven arbetsgivare.
- 3) Artikel 6.1 i beslut nr 1/80 skall tolkas så, att korta perioder, under vilka den turkiske arbetstagaren inte har haft giltigt uppehålls- eller arbetstillstånd i värdmedlemsstaten och vilka inte omfattas av artikel 6.2 i beslutet, skall beaktas vid beräkningen av de perioder av reguljär anställning som avses i denna bestämmelse, när de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten

inte av denna anledning har ifrågasatt att arbetstagarens vistelse inom det nationella territoriet var laglig utan tvärtom beviljat honom ett nytt uppehålls- eller arbetstillstånd.

Mancini

Murray

Kapteyn

Ragnemalm

Schintgen

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 30 september 1997.

R. Grass

G. F. Mancini

Justitiesekreterare

Ordförande på sjätte avdelningen